

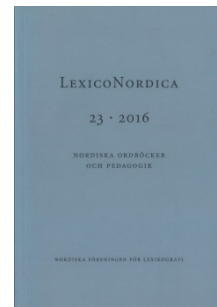
LexicoNordica

Titel: At uddanne lærere i anvendelse af ordbøger i undervisningen i spansk

Forfatter: Erla Erlendsdóttir

Kilde: LexicoNordica 23, 2016, s. 49-68

URL: <https://tidsskrift.dk/index.php/lexn/issue/archive>

© 2016 LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

At uddanne lærere i anvendelse af ordbøger i undervisningen i spansk

Erla Erlendsdóttir

The present paper describes the course called “The dictionary in language teaching” which has been offered to future teachers of Spanish as a foreign language at the M.A. level in the Department of Foreign Languages at the University of Iceland. The aim of the course is to enable the future teacher to evaluate and select the appropriate dictionary for a particular group of language students and to develop the students’ dictionary skills and dictionary use inside as well as outside the classroom.

1. Indledning

Denne artikel handler om kurset “Ordbogen i sprogundervisningen” som udbydes på Islands Universitet for studerende der er ved at uddanne sig til spansklærere. Formålet med kurset er at sætte de studerende i stand til at vurdere hvilke ordbøger der bedst egner sig til den enkelte elevgruppe, og desuden drejer kurset sig om at undervise i en hensigtsmæssig brug af ordbøger i klasseværelset.

I de seneste årtier har mange undersøgelser inden for den leksikografiske forskning fokuseret på hvordan brugerne anvender ordbøger. Resultaterne fra disse undersøgelser har ført til udarbejdelse af nye og bedre ordbøger. Det drejer sig om ordbøger hvor hensigten er at tilfredsstille ordbogsbrugernes forskellige behov. De ordbøger der her er tale om, er for eksempel skoleordbøger, lærerordbøger, bilingvale ordbøger på forskellige sproglige niveauer og fagordbøger inden for en række videnskabelige felter. Der er ikke kun blevet publiceret adskillige studier om sprogelever og sprogstuderende som ordbogsbrugere og om ordbøger til

forskellige sprog-niveauer, men der er også blevet udgivet diverse afhandlinger om ordbogen i sprogundervisningen og i forhold til sprogtilegnelsen (f.eks. Carstens 1995; Bogaards 2010).

På den anden side findes der ikke mange studier om hvordan der bedst undervises i ordbogsbrug i klasseværelset. Det er sjældent en del af sproglæreruddannelsen, og sproglærerne lærer heller ikke hvordan de bedst vælger en passende ordbog til de forskellige målgrupper de underviser. De videnskabelige afhandlinger der findes om ordbogen i sprogundervisningen, går ud fra at sproglæreren er autodidakt i hvordan opslagsværker traditionelt er opbygget, og at han/hun selv har tilegnet sig viden om ordbøger, deres fremstilling og brug, og har opnået færdigheder inden for det pågældende fagområde uden at have fået en egentlig uddannelse eller vejledning. Det er en af årsagerne til at der på Islands Universitet blev lavet et kursus-pilotprojekt hvor ønsket var at give ordbogen en vigtigere rolle i spansk-læreres uddannelse. Her i artiklen drøftes kursets opbygning.

Artiklen indledes med en kort sammenfatning af tidligere forskning i anvendelsen af ordbogen i sprogtilegnelsen og i sprogundervisningen. Derefter gøres der rede for studieprogrammet *Erasmus Mundus*, en fællesuddannelse på overbygning-niveau der tilrettelægges af universiteter i forskellige EU-lande. Bagefter beskrives det fælles studieprogram multiele-uddannelsen der er en læreruddannelse i spansk som fremmedsprog. Der gøres rede for uddannelsens formål og studiestruktur. Endelig beskrives kurset "Ordbogen i sprogundervisningen" som altså er et kursustilbud på Islands Universitet, og som tilbydes kommende spansk-lærere. Kurset er en del af Multiele-uddannelsen som, på den anden side, er en MA-fællesuddannelse inden for *Erasmus Mundus*-programmet.

2. Ordbogen og sproguddannelsen

Der er ingen tvivl om at ordbogen er et vigtigt værktøj og hjælpemiddel i sproguddannelsen og i sprogindlæringen endda lige så vigtig som lærebogen og sproglæreren.

I sprogindlæringen anvendes ordbøger oftest i kommunikative situationer, det vil sige til produktion og reception af tekst på modersmålet, produktion og reception af tekst på fremmedsproget og til oversættelse af tekst fra modersmålet til fremmedsproget, eller til oversættelse af tekst fra fremmedsproget til modersmålet. Men ordbøgerne giver ikke kun information om ordenes betydning(er) (monolingvale ordbøger) eller ækvivalenter (bilingvale ordbøger) men ligeledes om ordenes stavemåde(r), ordenes opdeling i stavelser, grammatik, udtale, oprindelse, synonymer og antonymer. Desuden giver ordbogen oplysninger om brugsbestemmelser, eksempler til illustration af ordets brug, idiommer hvori ordet forekommer, fraser og ordforbindelser og så videre. Og i mange ordbøger findes der også appendikser med bøjningstabeller og anden nyttig information.

Martín García (1999) og flere eksperter inden for fagområdet har understreget ordbogens vigtighed i sprogindlæringen og i sproguddannelsen og mener at med en hensigtsmæssig brug af ordbøger vil den enkelte elev blandt andet kunne øge sit ordforråd, forbedre sin ortografi, bruge ordene på en mere præcis måde, forstå ordenes overførte betydning, lære fraseologiske vendinger at kende, lære ordenes normative og pragmatiske brug, blive bedre til produktion ved at følge eksemplerne, og han/hun vil også lære hvilke informationer der findes i en ordbog.

Det er sproglæreren der normalt indfører eleverne i anvendelsen af ordbogen i sprogtilægnelsen, samt giver faglig vejledning ved valg af ordbøger. Man kan dog ikke gå ud fra at læreren har kendskab til leksikografisk typologi og til forskellige ordbøgers struk-

tur. Ej heller at sproglæreren har viden om hvilke brugergrupper ordbøgerne bedst egner sig til hvis læreren ikke selv har fået nogen undervisning eller træning i ordbogsbrug. Det betyder ganske enkelt at sproglæreren ikke kender ordbøgers fordele og ulemper, og at han/hun af den grund ikke er i stand til at vejlede ved valg af ordbog eller ordbøger. Sproglæreren har heller ikke fået undervisning i ordbogens struktur og indhold og følgelig heller ikke i ordbogens brug. Carstens (1995:108) peger på problemet når hun skriver:

Even teachers are often unaware of the advantages and disadvantages different dictionary types have with regard to different stages of learning (introductory, intermediate and advanced) and different learning tasks (for instance encoding and decoding).

Muligvis stammer lærerens modvilje mod at undervise i ordbogsbrug fra lærerens “inadequate personal knowledge of dictionaries and his/her poor reference skills” (Carstens 1995:109).

Men ser det så meget anderledes ud på nuværende tidspunkt? Mange af vores studerende, hvoraf nogle allerede er lærere i spansk som fremmedsprog, fortæller at de aldrig har fået undervisning i ordbogsbrug i løbet af deres skoletid, og at de har lagt mærke til at det samme gælder for deres elever. Det svarer til resultaterne af for eksempel Molenda & Kiermasz’s undersøgelser. De siger om sprogundervisningen i Polen at “though dictionary skills should be taught, some of the previously mentioned results seem to indicate that they are, to a large extent, neglected in the language classroom” (2013:190). Flere af de studerende på overbygningsuddannelsen indrømmer at de aldrig har læst indledningen til deres ordbog og derfor overhovedet ikke ved hvilke oplysninger der findes i deres egen ordbog, eller hvordan de bedst kan udnytte dette sprogværktøj til det yderste.

3. Erasmus Mundus

I året 2010 fik seks europæiske og fem ikke-europæiske universiteter¹ støtte fra EU (Erasmus Mundus) til at stå for et fælles studieprogram, en læreruddannelse i spansk som fremmedsprog. Uddannelsen kaldes *Multiele – Master degree in Learning and Teaching of Spanish in Multilingual and International Context*.

3.1. Multiele – formål og studiestruktur

Multiele-uddannelsen har til formål at kvalificere de studerende til at varetage undervisning i spansk som fremmedsprog i diverse sociale og kulturelle miljøer og i forskellige sproglige samfund.

Det nye studietilbud blev sat i værk efteråret 2010. Uddannelsen er toårig, det vil sige at den består af fire semestre der i alt udgør 120 ECTS-point. Uddannelsen svarer til en islandsk eller dansk magistergrad, som er en toårig overbygning på BA-studiet.

Adgangskravet er en bacheloruddannelse i spansk eller en lignende akademisk grad. Denne grad kan være inden for et hvilket som helst filologisk fagområde, og der kan også være tale om læreruddannelse eller for eksempel uddannelse i oversættelse, kommunikationsvidenskab eller fremmedsprogspædagogik.

Der stilles krav om at de studerende mestrer spansk på et højt niveau, nemlig svarende til niveau C1 ifølge Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog. Deres niveau i engelsk skal svare til B2. Undervisningen foregår primært på spansk, men til en vis grad også på engelsk. Derfor skal de studerende også være i stand til at følge forelæsninger og deltage i seminarer på engelsk.

1 De involverede universiteter er Stockholms universitet, Groningen Universitet, Freie Universität i Berlin, Deusto Universitet i Bilbao, Pompeu Fabra Universitet i Barcelona, Barcelona Universitet og Islands Universitet i Reykjavík. Fra andre verdensdele end Europa deltager Osaka Universitet, Jawaharlal Nehru Universitet, Moscow State Linguistic University, Campinas Universitet og Maryland Universitet.

3.2. Studieordninger på læreruddannelsen

Studiet foregår i forskellige studiebyer og er, som før nævnt, inddelt i fire semestre. Alle semestre afsluttes med en eksamen eller afløsningsopgaver. Dette betyder at hver studerende læser på tre eller fire universiteter i to eller tre lande. Det skal understreges at fysisk tilstedeværelse er et krav i alle semestre, og alle kurser er obligatoriske. Lad os nu se nærmere på studiets struktur og indhold inddelt efter semester.

1. semester: Uddannelsen begynder på Deusto Universitet i Bilbao, det vil sige i et tosproget samfund med sprogene baskisk og spansk.

2. semester: Det andet semester finder sted i en by som også befinder sig i et tosproget område. Det drejer sig om Barcelona, hvor der tales katalansk og spansk. To universiteter – Barcelona Universitet og Pompeu Fabra Universitet – står for undervisningen i Barcelona.

3. semester: I det tredje semester skifter de studerende til et andet land, og her deltager de både i praktik og kurser. De studerende opholder sig nu alle i et samfund hvor man ikke taler spansk.

4. semester: Alle studerende skal skrive en afsluttende opgave eller et speciale, og opgavens omfang skal svare til 30 ECTS-point ifølge det europæiske system. De studerende som har opholdt sig i Asien eller i Amerika i det tredje semester, vender tilbage til Europa, hvor de fortsætter deres uddannelse på universiteterne i enten Sverige, Island eller Holland.

3.3. Fagbeskrivelse

I uddannelsen kombineres faglige og pædagogiske fag. Der lægges vægt på at de studerende både får viden om de fag de skal undervise i, og at de lærer at anvende deres professionelle viden om indlæring af spansk på forskellige klasse- og skoletrin.

På kurserne i Bilbao, hvor de studerende afslutter 30 ECTS-point, fokuseres der på sprogformidling, pædagogik og sprog, lærerstrategier og undervisningsmetoder med mere. Og på kurserne i Barcelona afslutter de studerende også 30 ECTS-point. Her fokuseres der blandt andet på pædagogik og sprog, sprogundervisning og metodiske tilgange, brug af ny teknologi i undervisningen og forberedelser af undervisningspraktik.

3.3.1. Multiele – Island

I det tredje land organiseres uddannelsen på forskellige måder bortset fra at alle studerende tager praktik (20 ECTS-point).

På Islands Universitet organiseres spansk læreruddannelsen på følgende måde:

Efterårssemester:

1. Praktik svarende til 20 ECTS-point på tre forskellige uddannelsestrin.
2. Ny teknologi i spanskundervisningen (5 ECTS-point)
3. Leksikografi – ordbogen i sprogundervisningen (10 ECTS-point).

Islands Universitet er det eneste af partneruniversiteterne som har kurset “Ordbogen i sprogundervisningen” på programmet.

Forårssemester:

1. Masteropgave eller speciale på 30 ECTS-point.

De sidste fire år er der i Island blevet skrevet tre specialer som har direkte med temaet ordbog at gøre.

4. Om “Ordbogen i sprogundervisningen”

Formålet med kurset “Ordbogen i sprogundervisningen” er dels at give de studerende indsigt i teoretisk leksikografi, dels at sætte dem i stand til at bruge denne viden i praktisk øjemed i undervisnings-sammenhæng på en måde som kan bidrage til elevernes indlæring af spansk. Desuden får de studerende indføring i leksikografiens historiske udvikling i Spanien og Spansk Amerika.

Undervisningsformen varierer med alt fra forelæsninger, gruppepræsentationer, individuelle præsentationer til diskussion, kritik og vurdering eller observation af de studerendes egne og andres undersøgelser. Kurset omfatter fire dele i tillæg til en introduktionstime.

Kurset begynder med en almen introduktion og uddeling af opgaver. Endvidere giver læreren en generel introduktion til leksikografi, det vil sige hvad fagområdet leksikografi i almindelighed går ud på, og hvad der karakteriserer teoretisk og praktisk leksikografi. Der diskuteres hvad vi forstår ved “ordbog”, og hvilken slags arbejde leksikografen udfører. Der sættes fokus på sprogets leksikalske side, det vil sige ordforrådets oprindelse og udvikling. Der gøres rede for de mest relevante spanske ordbøger, deres omfang med hensyn til antallet af opslagsord, og de sammenlignes med den islandske ordbog, *Íslensk orðabók*, og andre lignende ordbøger.

I det følgende gøres der rede for kursets vigtigste pensum, især *Lexicografía española* (spansk leksikografi), en håndbog udgivet af Medina Guerra og publiceret i Barcelona år 2003.² Dette værk er obligatorisk læsning for alle studerende, og det anvendes som

2 Håndbogen er skrevet af spanske eksperter i de forskellige leksikografiske temaer og er den bedste vi har fundet til udenlandske studenter.

grundlag og udgangspunkt for de studerendes opgaver. Ligeledes gøres de opmærksom på anden relevant faglitteratur, både bøger og artikler som de studerende opfordres til at læse og bruge som supplerende materiale i løbet af semestret. Det drejer sig om centrale tekster af anerkendte leksikografer i Spanien og i Spansk Amerika. Underviseren henviser også til de vigtigste didaktiske værker om brug af ordbøger i sprogundervisningen (Martín García 1999; Alvar Ezquerro 2003; Maldonado 2008). Der er først og fremmest tale om faglitteratur der er skrevet med henblik på indlæring af spansk som andet- eller fremmedsprog.

Alle studerende får deres eget tema eller fokusområde for de næste måneder. De får to uger til at forberede det første tema som præsenteres mundtligt.

For at gøre det lettere for de islandske studerende at sætte sig ind i det nye fagområdes terminologi uddeles der i kursets begyndelse en liste over den mest centrale terminologi og de grundbegreber der anvendes inden for leksikografien samt deres ækivalenter på islandsk. Denne liste er udarbejdet på baggrund af *Nordisk leksikografisk ordbok*.

4.1. Første del

I kursets første del skal de studerende forberede og præsentere hovedindholdet i *Lexicografía española*. Nedenfor er en liste med nogle af lærebogens kapitler som danner grundlag for de temaer der arbejdes med:

- ordbøgernes typologi
- ordbogens byggede
- ordbogsstrukturer
- artiklens struktur og indhold
- ordbøger på nettet
- pædagogiske ordbøger
- bilingvale ordbøger

Der arbejdes med temaerne i grupper, og de studerende præsenterer deres oplæg mundtligt. Således lærer de studerende om temaet samtidig med at de skal forklare det for andre studerende. Der lægges vægt på at præsentationer skal være klare og tydelige, og der gøres ved brug af PowerPoint-slides eller andre visuelle hjælpemidler for at understøtte præsentationen. PowerPoint-præsentationen skal på forhånd sendes til underviseren så han kan lægge den på kursets intranet og fotokopiere den til de studerende. Præsentationens indhold og form er derefter udgangspunkt for diskussionen i timen. Det forventes at de studerende yder en aktiv indsats i undervisningen da vi mener at den aktive indsats er med til at fremme deres professionelle udvikling og faglige kvalifikationer.

Tema 1 – Ordbøgernes typologi:

I den første forelæsning præciseres kriterierne for ordbøgernes klassifikation. Desuden gøres der rede for de typer ordbøger der findes, og hvad der adskiller monolingvale, bilingvale og multilingvale ordbøger. Forskellen på almene ordbøger og specialiserede ordbøger diskuteres, og vi kommer ind på hvad der karakteriserer for eksempel pædagogiske ordbøger eller skoleordbøger, monolingvale ordbøger for spansk som fremmedsprog og paradigmatiske og syntagmatiske ordbøger samt onomasiologiske og semasiologiske ordbøger.

De studerende får information om supplerende litteratur, såsom artikler i bøger og tidsskrifter der til dels findes på nettet.

Tema 2 – Makrostrukturen:

Her præsenteres makrostrukturens vigtigste begreber, og herefter skal de studerende gøre rede for opslagsordenes selektion og ordning i forskellige ordbøger (onomasiologiske og semasiologiske ordbøger).

Tema 3 – Mikrostrukturen:

Her bliver de forskellige oplysninger i ordbogsartiklen gennemgået, og nogle centrale leksikografiske begreber forklares ved hjælp af eksempler fra spanske ordbøger, såsom udtale, inddeling i stavelser, grammatik, definitioner, polysemi, synonymi, antonymi, ord-dannelse, kollokationer, idiomer, kommunikative formler og citater eller bevingede ord. Endvidere gøres der rede for diateknisk, diakronisk, diatopisk, diastratisk og diafasisk markering. Desuden gøres der rede for sprogbrugseksempler i ordbogsartiklen.

Tema 4 – Elektroniske ordbøger:

Her i tema 4 præsenteres elektroniske ordbøger og ordbøger på cd-rom.³

Tema 5 – Den pædagogiske leksikografi:

Her arbejdes der med ensprogede skoleordbøger og ordbøger for udlændinge som brugergruppe, såkaldte lærerordbøger.

Tema 6 – Bilingvale ordbøger:

Her gøres der rede for bilingvale ordbøger og deres funktioner. Forskellen mellem bilingvale receptionsordbøger og produktionsordbøger forklares, og såvel unidirektionale som bidirektionale ordbøger beskrives.

4.2. Anden del

I kursets anden del får de studerende tildelt forskellige ordbøger som de skal analysere og anmelde. Hver enkelt ordbog præsenteres, og de studerende gennemgår hvilke fordele, begrænsninger eller ulemper de enkelte ordbøger har. I lighed med kursets første

3 Her henvises også blandt andet til *Los diccionarios electrónicos del español* (Águila Escobar 2009) og "Diccionarios en Internet para el aula de ELE" (Nomdedeu Rull 2009).

del beskriver de studerende ordbogens karakteristika for deres studiekammerater ved hjælp af en PowerPoint-præsentation. Kursets anden del består af fem forskellige emneområder, her kaldt sektioner. Temaet i den første sektion er de vigtigste store almensproglige spanskordbøger i bogform og på nettet:

- DRAE: *Diccionario de la Real Academia Española* (ca. 93.000 opslagsord).
- DUE: *Diccionario del uso del español* (ca. 80.000 opslagsord). På cd-rom.
- DGILE: *Diccionario general ilustrado de la lengua española* (ca. 97.000 opslagsord).
- DEA: *Diccionario del español actual* (ca. 75.000 opslagsord).

I den anden sektion præsenteres monolingvale ordbøger for udlændinge som lærer spansk som fremmedsprog (f. eks. *Diccionario Salamanca de la lengua española*, *Diccionario de español para extranjeros sm*). Også her er der tale om ordbøger i bogform eller netordbøger hvis ordbogen findes på nettet.⁴

I den tredje sektion præsenteres monolingvale pædagogiske ordbøger til spansktalende (fra grundskolens mellemtrin til viderekomne og avancerede sprogbrugere, f. eks. *Diccionario escolar de la lengua española – primaria* og *Larousse diccionario ilustrado de la lengua española – secundaria*). Fokus er på hvilken forskel der er på denne type af ordbøger, og de monolingvale som specielt er udarbejdet til udlændinge som målgruppe.

I den fjerde sektion præsenteres bilingvale spansk-islandske og islandsk-spanske ordbøger (Jónsdóttir 2007, 2011)⁵, de største af de eksisterende ordbøger mellem spansk og islandsk. Og som tidligere bliver ordbøgerne analyseret og de præsenteres for holdet.

4 Her bør nævnes at mange spanske ordbøger ikke findes på nettet, og hvis de er på nettet, skal der betales for adgang.

5 Hver af de to ordbøger indeholder ca. 27.000 opslagsord. Ordbøgerne er også tilgængelige på netportalen *Snara* (<<https://snara.is>>).

De studerende får uddelt en skabelon som de bruger som en slags referenceramme for at sikre at det vigtigste kommer med i deres præsentation:

1. Præsentation af den udvalgte ordbog
 - 1.1 Udgiver/forlag
 - 1.2 Antal udgivelser
 - 1.3 Redaktører: en enkelt leksikograf eller et hold
2. Makrostrukturen
 - 2.1 Antal opslagsord
 - 2.2 Inkluderede enheder
 - 2.3 Lemmalistens organisering
 - 2.4 Indledningen – information
 - 2.5 Bilag
3. Mikrostrukturen
 - 3.1 Artiklernes organisation
 - 3.2 Artiklernes indhold
 - 3.3 Artiklernes oplysninger
 - 3.4 Markeringer
4. Definitionerne⁶
5. Ordbogen på nettet
6. Ordbogens fordele
 - 6.1 Fordele
 - 6.2 Argumenter
7. Ordbogens ulemper eller begrænsninger
 - 7.1 Ulemper og begrænsninger
 - 7.2 Argumenter
8. Bibliografi

6 Ækvivalenter hvis det drejer sig om bilingvale ordbøger.

4.3. Tredje del

Kursets tredje del består af en række gæsteforelæsninger, og desuden tager de studerende på to studiebesøg til Árni Magnússon-instituttet for islandske studier.

Halldóra Jónsdóttir og Þórdís Úlfarsdóttir, begge fra Árni Magnússon-instituttet for islandske studiers leksikografiske afdeling, gæsteforelæser om det digitale ordbogsværk *ISLEX*, en tvær-nordisk, flersproget onlineordbog. Auður Hauksdóttir, professor i dansk ved Islands Universitet præsenterer sin digitale fraseologiske netordbog *Frasar.net*. Og på en videokonference forelæser professor Mar Cruz Piñol, fra Barcelonas Universitet, om temaet *Korpus og leksikografi*.

De studerende besøger Leksikografisk afdeling af Árni Magnússon-instituttet for islandske studier, hvor de får mulighed for at se kartotekskortene og biblioteket, og de får mere at vide om afdelingens opgaver.

Sidst i kurset gives der en historisk oversigt over de vigtigste perioder i spansk leksikografi fra middelalderen til det 20. århundrede. Og der gives indsigt i NTLLE (*Nuevo tesoro lexicográfico de la lengua española*), den nye leksikografiske tesauros på Det Spanske Akademis hjemmeside (<rae.es>). Der fokuseres først og fremmest på de ældste ordbøger, såvel monolingvale som bilingvale. Umiddelbart derefter besøger vi håndskriftsafdelingen ved Árni Magnússon-instituttet for islandske studier. Her får de studerende en forelæsning om de efter alt at dømme første spansk-islandske ordlister, *Vocabula Gallica* (AM 897 4to) og *Vocabula Biscaica* (AM 987 4to). Det drejer sig om vokabularer fra det 16. århundrede som indeholder baskiske, spanske og franske ord og deres islandske ækvivalenter. Forskeren Guðvarður Már Gunnlaugsson fortæller om ordlisterne og viser de håndskrifter som indeholder vokabularerne.

4.4. Fjerde del

De studerende afslutter kurset ved at skrive en selvstændig opgave på cirka 25 sider. Den skal handle om en selvvalgt ordbog og dens anvendelse og funktion i indlæringen af spansk som fremmedsprog samt dens brug og benyttelse i sprogundervisningen eller i klasseværelset.

I den første del af opgaven skal de studerende forklare hvordan han/hun vil præsentere ordbogen for den valgte målgruppe. Videre skal den studerende udarbejde en pædagogisk læseplan – det vil sige planlægge et undervisningsforløb – hvor formålet er at gøre rede for anvendelsen af ordbøger i undervisningen. Det forventes at den enkelte studerende designer sit eget materiale eller udarbejder øvelser og opgaver der passer til den valgte ordbog. Alternativt kan de studerende bearbejde eller tilpasse egnede øvelser og aktiviteter fra for eksempel Maldonado (2008), Alvar Ezquerro (2003), Martín García (1999) eller Prado Aragonés (1996a, 1996b, 2000, 2001) og inkludere dem i læseplanen.

Prado Aragonés har udarbejdet en lærebog (1996b) med leksikografiske øvelser som hun organiserer på en sådan måde at der er en fornuftig progression. Således kommer øvelser med fokus på alfabetisering, ordbogens forkortelser og substantivernes køn først, og derefter stiger sværhedsgraden. Her vil vi understrege hvor vigtigt det er at læreren er bevidst om at forudsætningerne for at kunne lære at bruge en ordbog effektivt er at man har et solidt kendskab til alfabetiseringen⁷, at man er fortrolig med de mest almindelige ordklasser, og at man har et vist kendskab til verbalbøjningen på fremmedsproget.

I Prado Aragonés' bog (1996b) findes der en lang række forskellige øvelser, og i hvert afsnit er der tilstrækkelig mange opgaver

7 Man bør være opmærksom på at der ikke altid er adgang til digitale ordbøger i klasseværelset, at der ikke eksisterer sådanne ordbøger for alle sprog, eller at der skal betales for adgang. Og mange ældre ordbøger findes ikke i digital form.

til at det pågældende emne grundigt kan trænes. Indledningsvis fokuseres der på alfabetisering og på forkortelser brugt i ordbogen. Videre er der øvelser hvis formål er at bevidstgøre ordbogsbrugeren om opslagsordets grundform, opslagsordets stavning, opslagsordets betydning og ændrede betydning i forskellige faste udtryk samt lydskrift. Desuden er der øvelser med synonyme, antonymer og homonymer. Der findes også øvelser som bevidstgør ordbogsbrugeren om opslagsordets pragmatiske brug og om opslagsordets regionale brug med mere.

5. Afsluttende bemærkninger

Der er ikke nogen tvivl om at ”det påhviler [...] især lærere, at undervise i ordbøgers brug og ordbogsproblemer” (Dollerup 1998:87), men som den spanske leksikograf Alvar Ezquerro (2003:13) har udtrykt det, hvis den kommende lærer skal være i stand til at vurdere og anbefale hvilke ordbøger der skal bruges på de forskellige niveauer, og undervise i brugen af ordbøger, må han/hun selv have et godt kendskab til ordbøger, såvel monolingvale som bilingvale, i bogform eller digitalt. Det her beskrevne kursus har ikke kun til formål at give sproglæreren redskaberne til at undervise i anvendelsen af ordbøger i sprogundervisningen. Formålet er også at sprogleverne kan arbejde med den valgte ordbog i klasseværelset eller uden for undervisningslokalet.

I alt har ca. 50 studerende afsluttet kurset ”Ordbogen i sprogundervisningen”. Her vil jeg gøre opmærksom på at den islandske del af læreruddannelsen også indgår i en anden fælles kandidatgrad (joint-degree) med Sevilla Universitet, og at spanskstuderende ved Islands Universitet også deltager i de kurser læreruddannelsen udbyder. På læreruddannelsen går med andre ord både de studerende fra forskellige lande og islandske spanskstuderende som læser på Overbygningsuddannelsen Spansk som fremmed-

sprog. De udenlandske studerende som har deltaget i studieprogrammet, kommer blandt andet fra Albanien, Argentina, Makedonien, Marokko, Mexico, Rusland, Serbien, Ukraine og Spanien.

Som før nævnt er der i de sidste fire år blevet skrevet tre specialer i Island som har direkte med temaet ordbog at gøre. I 2012 skrev en studerende fra Ukraine om brug af illustrationer i ordbøger. En studerende fra Spanien skrev i 2014 om ordbøger på nettet. Til sidst undersøgte en studerende fra Marokko i 2015 bilingvale fagordbøger. Desuden havde et speciale indirekte med temaet ordbog at gøre da en studerende fra Argentina blandt andet skrev om digital ordbogsbrug i sin afhandling i 2015.

I 2012 skrev en af vores islandske studerende en anmeldelse om *Íslensk-spænsk orðabók* (Jónsdóttir 2011) der blev publiceret i *Orð og tunga* (2013). Og i sommeren 2012 organiserede tre af vores studerende seminaret "Ordbogen og ordbogsbrug i sprogundervisningen" for islandske spanskklærere. Seminaret blev afholdt den 15. og den 16. august i Endurmenntun Háskóla Íslands.

Kurset "Ordbogen i sprogundervisningen" tilbydes spansk-lærerstuderende ved Islands Universitet, mens de andre sprogfag ikke har noget lignende kursus. Det var et femårigt projekt og et eksperiment som ser ud til ikke kun at leve videre inden for spansk som fremmedsprog, men som også vil kunne bruges inden for de andre sprogfag. Det må nævnes at til efteråret 2016 tilbydes fransk-studerende et tilsvarende kursus ved Islands Universitet i samarbejde med Göteborgs universitet og Sorbonne universitet.

Bibliografi

Ordbøger

DEA = Manuel Seco, Olimpia Andrés & Gabino Ramos (1999): *Diccionario del español actual*. Madrid: Aguilar.

- DGILE = *Diccionario general ilustrado de la lengua española* (1995).
Barcelona: Bibliograf.
- Diccionario de español para extranjeros sm* (2002). Madrid: Ediciones SM.
- Diccionario escolar de la lengua española – primaria* (2010). Barcelona: Larousse/Vox.
- Diccionario Salamanca de la lengua española* (1996). Juan Gutiérrez Cuadrado & José Antonio Pascual Rodríguez (udg.). Madrid: Santillana & Universidad de Salamanca.
- DRAE = *Diccionario de la lengua española* (2014). Real Academia Española. Madrid: Espasa. På nettet: <www.rae.es>; DRAE-appen: <goo.gl/LXTLnu> (Google Play). <goo.gl/MtBXi3> (Apple Store) (marts 2016).
- DUE = María Moliner (1998): *Diccionario de uso del español*. Madrid: Gredos.
- Frasar.net* = Auður Hauksdóttir: *Frasar.is – Dansk-íslensk sprog-hjælp*. <www.frasar.net> (marts 2016).
- Íslensk orðabók* (2002). Mörður Árnason (udg.). Reykjavík: Edda.
- ISLEX = *ISLEX-orðabókin*. Þórdís Úlfarsdóttir (hovedred.). Árni Magnússon-instituttet for íslandske studier. <www.islex.is> (marts 2016).
- Jónsdóttir, Margrét (udg.) (2007): *Spænsk-íslensk orðabók / Diccionario español-islandés*. Reykjavík: Mál og menning.
- Jónsdóttir, Margrét (udg.) (2011): *Íslensk-spænsk orðabók / Diccionario islandés-español*. Reykjavík: Forlagið.
- Larousse diccionario ilustrado de la lengua española secundaria* (2007). Barcelona: Larousse Editorial.
- Nordisk leksikografisk ordbok* (1997). Henning Bergenholtz, Ilse Cantell, Ruth Vatvedt Fjeld, Dag Gundersen, Jón Hilmar Jónsson & Bo Svensén. Oslo: Universitetsforlaget.
- NTLLE = *Nuevo tesoro lexicográfico de la lengua española* (2014). Real Academia Española. <<http://www.rae.es>> (marts 2016).

Anden litteratur

- Águila Escobar, Gonzalo (2009): *Los diccionarios electrónicos del español*. Madrid: Arco/Libros.
- Alvar Ezquerro, Manuel (2003): *La enseñanza del léxico y el uso del diccionario*. Madrid: Arco/Libros.
- Bogaards, Paul (2010): Dictionaries and Second Language Acquisition. I: A. Dykstra & T. Schoonheim (udg.): *Proceedings of the XIV Euralex International Congress*. Ljouwert: Fryske Akademy, 99–123.
- Carstens, Adelia (1995): Language Teaching and Dictionary Use: An Overview. I: *Lexikos* 5 (AFRILEX-reeks /series 5B), 105–116.
- Dollerup, Cay (1998): Elefant – se også myg. I: Anne Garde, Pia Jarvad & K.T. Thomsen: *Festskrift til JENS AXELSEN*. København: Gyldendal, 78–87.
- Maldonado, Concepción (2008): *Uso del diccionario en el aula*. Madrid: Arco/Libros.
- Martín García, Josefa (1999): *El diccionario en la enseñanza del español*. Madrid: Arco/Libros.
- Medina Guerra, Antonia M. (udg.) (2003): *Lexicografía española*. Barcelona: Ariel Lingüística.
- Molenda, Marek & Zuzanna Kiermasz (2013): Dictionary skills in advanced learners' coursebooks — Materials survey. University of Lodz. <http://dspace.uni.lodz.pl/xmlui/bitstream/handle/11089/14988/12-183_202-Molenda,%20Kiermasz.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (marts 2016).
- Nomdedeu Rull, Antoni (2009): Diccionarios en Internet para el aula de ELE*. I *redELE* 15. <http://www.mecd.gob.es/dctm/redele/Material-RedEle/Revista/2009_15/2009_redELE_15_02Nomdedeu.pdf?documentId=0901e72b8odd8826> (marts 2016).

- Prado Aragonés, Josefina (1996a): Usos creativos del diccionario en el aula. I: *Cuadernos Cervantes de la Lengua Española*, 11, 38–45.
- Prado Aragonés, Josefina (1996b): *Tu diccionario: descúbrelo y aprende a manejarlo*. Huelva: Fundación El Monte.
- Prado Aragonés, Josefina (2000): El diccionario y la enseñanza de la lengua. I: Ruhstaller, Stefan & Josefina Prado Aragonés (udg.): *Tendencias en la investigación lexicográfica: el diccionario como objeto de estudio lingüístico y didáctico: Actas del congreso celebrado en la Universidad de Huelva del 25 al 27 de noviembre de 1998*. Huelva: Junta de Andalucía – Universidad de Huelva, 171–191.
- Prado Aragonés, Josefina (2001): El diccionario como recurso para la enseñanza del léxico: estrategias y actividades para su aprovechamiento. I: Ayala Castro, Marta C. (udg.): *Diccionarios y enseñanza*. Alcalá de Henares: Universidad de Alcalá, 205–226.

Erla Erlendsdóttir
docent
Humanistiske fakultet
Íslands Universitet
Nýja Garði við Sæmundargötu
IS-101 Reykjavík
erlaerl@hi.is